

МОТИВАЦИЯ, УСЛОВИЯ ЗА САМОЕНИДЖМЪНТ И ЕКИПНА РАБОТА В ПРАКТИЧЕСКОТО ОБУЧЕНИЕ НА СПЕЦИАЛНОСТ „СОЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА“

Гл. ас. д-р Юлиана Ковачка
Ани Кирилова, студент

Практическото обучение за студентите е една голяма възможност за включването им в реалната работна среда, за сблъскване с позитивите и негативите на избраната професия/специалност. То дава възможност за натрупване на опит у студентите, за изграждане на тяхната мотивация, затова е необходимо практическото обучение перманентно да се подобрява с цел студентите, освен да получат пълен и реален достъп до работната среда и атмосфера, да могат „да са в крак“ с новостите и самите те да имат възможност да предлагат иновационни подходи. За съжаление и в практическото обучение има някои пропуски, има и негативи, както и манипулационна практика т.е. понякога то не е реално, а формално практическо обучение, което пречи на студентите да придобият необходимите компетенции за работа в реалната работна среда. Причините за това са комплексни и могат да се търсят на различни равнища - както в приемащите организации, така и в изпращащата или по-скоро на субективно ниво, т.е. всичко се определя от ангажираността и отговорността на конкретните лица, тяхната принципност, стаж и опит, които трябва да *мотивират*, ангажират и насърчават студентите в практиката, да мотивират студента да приема практиката не като нещо кратковременно и незначимо, а като нещо от съществено значение за тяхната професионална нагласа и опитност в своето професионално бъдеще и развитие.

Практическото обучение трябва да дава възможност на студентите да доизградят своите умения и подобрят своите качества, да ги мотивира да се справят и дори да подобрят работната среда за себе си и колегите си. Към въведените изисквания към практиката на студентите, като

задължение за присъствие, за изпълнение на поставените задачи, по мое мнение е необходимо да се добавят други строги и реални критерии за оценка активността на студентите и изследване на реакциите им в дадена проблемна ситуация. Същевременно е добре да бъдат въведени стимули и награди, когато студентът се е справил отлично с всичко възложено му по време на обучението и е предложил свои виждания за подобряване на социалнопедагогическото взаимодействие.

Качеството на практическото обучение трябва да бъде приоритет в обучението на студентите и ако има бакалавърски или магистърски специалности, в които то липсва в учебните планове, то този недостатък трябва да бъде преодолян.

За анализа на текущото състояние на практическото обучение са използвани следните *изследователски методи*:

- Контент анализ на учебен план, учебни програми, разписи на учебни занятия и заповеди за практическо обучение;
- Контент анализ на отзиви от базови наставници;
- Експертна оценка от базови наставници;
- Анкетно проучване със студенти-практиканти.

В учебния план за организиране на практическото обучение в специалността са предвидени както традиционни форми (хоспетиране и преддипломна практика), така и нетрадиционни, каквито са практикумите. Сумарно чрез различните форми се осигуряват предпоставки за наблюдение, *екипна работа* и рефлексия върху социалнопедагогически казуси и операционализиране на професионалните компетенции в реална работна среда. Съществуващите компоненти на учебната документация са добра предпоставка студентите да получат необходимата квалификация за практическа работа в областта на традиционната и алтернативна грижа за рискови групи деца.

Хоспетирането се реализира предимно в традиционен вид и следва логиката на концепцията за обучението в професионално направление Педагогика.

Практикумите са специфична за специалността, гъвкава форма на практическо обучение и предполагат както аудиторна работа, така и работа в реална работна среда. Те могат да се реализират в чист и смесен вид, като в рамките на 3 и 4 курс има предвиден по един практикум за всеки семестър. Организацията на работата зависи от преподавателя и неговата авторова концепция. Контент анализът на учебните програми и разписи на учебните занятия е основание да се открият следните специфики относно *ръководството на практикумите-от пряко към косвено*:

- Практикумът се провежда изцяло в университета, като в рамките на обучението се планира работа върху казуси, интерактивни методи, обсъждане на конкретни случаи – ангажиран е само преподавател;

- Практикумът се провежда частично в определени институции, като предварително на студентите се възлагат задачи, определят се параметри на работа, методи и т.н., след което представят резултати от проведените проучвания под формата на презентации, реферати и др. – ангажиран е преподавател и базов наставник.

- Практикумът се провежда в социалнопедагогически институции от преподавател съвместно с базови учители/наставници – ангажирани са преподавател и базов наставник.

- Практикумът се провежда изцяло в социалнопедагогически институции с помощта на преподаватели на хонорар, които са специалисти в съответната област – ангажирани са хонорирани преподаватели.

На фона на направените констатации следва да се посочи, че е спазен е принципът за последователност и е осигурена възможност за постепенна адаптация на студентите към социалнопедагогическата практика.

Обобщено може да се каже, че към настоящия момент се използват пълноценно възможностите на практикумите, като се търсят разнообразни възможности за сътрудничество с различни партньори от социалнопедагогически институции в полза на практическата подготовка на студентите, търсят се и възможности за допълване, надграждане и иновации.

През изминалата учебна година (2014-2015) *преддипломната практика* е проведена в 10 институции, в които са разпределени 20 студенти при 13 базови наставници. Вижданията на посочената целева група за практическото обучение са изследвани с разработения за целите на проект „Практическото обучение - изследователско начало и конкурентно предимство за студентите от Факултета по педагогика“ инструментариум. Резултатите от проведените *проучвания* са отразени в доклади по проекта и са обсъдени на организирана за целта кръгла маса.

Контент анализът на *отзивите от базовите наставници* показва удовлетвореност от съвместната работа, редовност на студентите, активност и ангажираност в социалнопедагогическата дейност, умения за работа в екип, познаване на нормативната уредба, съзнателност и отговорност.

Разработеното *учебно ръководство за преддипломна практика* улеснява процеса на работа на всички участници. Възможности за усъвършенстване могат да се търсят в организационен план. Разглежданата форма на практическо обучение е ситуирана в рамките на VIII семестър на учебния план. Анализът на заповедите за практическо обучение показва, че то може да се проведе в различен времеви период, който обаче е строго фиксиран от..до, за 6 учебни седмици, в рамките на които се реализират 180 учебни часа. Спецификата на работата в социалнопедагогическите институции понякога предлага ситуации, при които на базовите наставници е невъзможно да работят със студентите през целия ден за точно фиксирания период, тъй като са ангажирани с работа на терен, кризисни ситуации и др. подобни, които налагат тяхното отсъствие или поради

необходимост от спазване на конфиденциалност, студентите не могат да бъдат включени в определени дейности или пък в някои институции работата с деца е възможна само вечер, защото през останалото време са на училище или детска градина. Това налага да бъде осмислена възможността на гъвкав подход, чрез който студентите да натрупват необходимите часове в рамките на целия семестър, като те не са фиксирани в определен времеви диапазон, като съгласуват своя индивидуален план-график с базовите наставници. Идеята е да се обърне *подходът*, т.е. не университетът да фиксира времевите параметри, а наставниците в базовите институции, които могат да съобразят както спецификата на работата в организацията, така и своите лични ангажименти или казано по друг начин от подход от университета към базовите институции да се премине към подход от базовите институции към университета. Разбира се, това ще доведе до известни трудности в работата на отговорника за практическото обучение, който провежда текущия контрол и оценява работата на студентите, но ще подобри ефективността и качеството на практическото обучение в специалността. Същевременно ще се създадат условия за развитие на ключовата компетентност за *самоменеджмънт* у бъдещите специалисти.

Литература и източници:

1. Учебен план на специалност „Социална педагогика“, приет на заседание на КС и АС 2009 г., актуализиран 2011 г.
2. Квалификационна характеристика на специалност „Социална педагогика“, приета на заседание на КС и АС 2009 г., актуализирана 2011 г.
3. Попкочев, Тр. Ковачка, Ю. и С. Съева (2013) Ръководство за преддипломна практика (за студенти от специалностите „Социална педагогика“ и „Специална педагогика“) - учебно помагало, УИ „Неофит Рилски“, Благоевград